

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПСИХОЛОГІЯ»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	20 Аграрні науки та продовольство
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	207 Водні біоресурси та аквакультура
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Перший (бакалаврський)
ФАКУЛЬТЕТ	Екологічний

Робоча програма з навчальної дисципліни «Психологія» для здобувачів вищої освіти екологічного факультету за спеціальністю 207 «Водні біоресурси та аквакультура», перший рівень вищої освіти / Укладач О. П. Хомчук. Біла Церква: БНАУ, 2022. 11 с.

Розробник: О. П. Хомчук, канд. психол. наук.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри психології
(протокол № 1 від 16 серпня 2022 р.)

Завідувач кафедри психології

А. О. Клочко

Схвалено науково-методичною комісією екологічного факультету
(Протокол № 1 від 04 вересня 2022 р.)

Голова науково-методичної комісії, професор

В.В. Лавров

Гарант ОП «Водні біоресурси та аквакультура»
ОР «бакалавр», професор

Н.С. Гриневич

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
 2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
 3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ
 4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
 5. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ
 6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
 - 6.1. Лекції
 - 6.2. Практичні заняття
 - 6.3. Самостійна робота
 7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ
 8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ
 9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ
 10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
 11. НАОЧНО-ДИДАКТИЧНЕ І ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
- РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

За планом 2022-2023 навчального року на вивчення дисципліни «Психологія» передбачено 90 академічних годин (3 кредити ECTS), у т.ч. аудиторних – 28 годин (лекції – 14, практичні заняття – 14), самостійна робота студентів – 62 годин, з яких на підготовку і захист індивідуального науково-дослідницького завдання виділено 10 год.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено у таблиці:

Найменування показників	Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 3	Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство	Вибіркова	
Змістових модулів – 1	Спеціальність 207 Водні біоресурси та аквакультура	<i>Рік підготовки:</i>	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – проєкт за вибором здобувача вищої освіти		1-й	1-й
Загальна кількість академічних годин – 90		<i>Семестр</i>	
		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4год. самостійної роботи здобувача – 10 год.	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	<i>Лекції</i>	
		14 год.	6 год.
		<i>Практичні</i>	
		14 год.	8 год.
		<i>Самостійна робота (у т.ч. на виконання ІНДЗ)</i>	
62 год.	76 год.		
		Підсумковий контроль: залік (2 год.)	

Мета вивчення дисципліни: розкрити закономірності функціонування та проявів психіки людини, специфіку психічного розвитку та становлення особистості в онтогенезі, сприяти на цій основі формуванню загальної психологічної культури та компетентності студентів.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовою вивчення дисципліни є знання з біології, отримані у середній школі та філософії.

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Згідно вимог освітньо-професійної програми «Водні біоресурси та аквакультура» здобувачі повинні набути здатності отримувати наступні компетентності:

- Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі водних біоресурсів та аквакультури або у процесі навчання, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов, і передбачає застосування теорій і методів біології та прикладних наук.
- Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

Програмний результат навчання за спеціальністю «Водні біоресурси та аквакультура» відповідно до освітньо-професійної програми	Результати навчання з дисципліни
ПРН-6. Використовувати інструменти демократичної правової держави в професійній та громадській діяльності.	6.1. Демонструвати соціально-відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям. 6.2. Аналізувати власні якості й поведінку та об'єктивно їх оцінювати на основі критичності та самокритичності
ПРН-12. Збирати та аналізувати дані, включаючи аналіз помилок та критичне оцінювання отриманих результатів спеціальності водні біоресурси та аквакультура.	12.1. Розуміти наукову інформацію та вміти здійснювати її попередній аналіз, синтез, узагальнення, інтерпретацію та оцінювання; обґрунтовувати власну позицію. 12.2. Здатність бути критичним і самокритичним. Здатність до аналізу та об'єктивної оцінки власних якостей та вчинків. 12.3. Володіння навичками аналізу своєї діяльності та застосування методів когнітивної та емоційної регуляції власної діяльності, фізичних та психічних станів.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Психологія»

- Тема 1. Вступ до психології.
- Тема 2. Пізнавальні процеси.
- Тема 3. Емоційно-вольові процеси.
- Тема 4. Особистість.
- Тема 5. Індивідуальні властивості особистості.
- Тема 6. Спілкування.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лб.	інд	СРС		л	п	лб.	інд	СРС
Тема 1	14	2	2			10	16	1	1			14
Тема 2	14	2	2			10	16	1	1			14
Тема 3.	14	2	2			10	14	1	1			12
Тема 4.	20	4	4			12	14	1	1			12
Тема 5.	14	2	2			10	15	1	2			12
Тема 6.	14	2	2			10	15	1	2			12
Усього годин	90	14	14			62	90	6	8			76

Примітка: л – лекції, п – практичні заняття, ср – самостійна робота студентів, в т.ч. індивідуальні завдання.

6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Лекції

Тема і зміст лекції	К-ть годин
Тема 1. Вступ до психології Поняття про предмет, об'єкт та задачі психології. Основні галузі психології. Зв'язок психології з іншими науками. Основні методи психології: спостереження і експеримент. Додаткові методи психології: інтерв'ю, бесіда, анкетування, метод тестів, аналіз продуктів діяльності. Розвиток психіки в онтогенезі. Основні функції психіки. Структура свідомості.	2
Тема 2. Пізнавальні процеси. Відчуття як чуттєве відображення окремих властивостей предметів. Сприймання як цілісне відображення предметів. Поняття про пам'ять. Основні процеси пам'яті. Поняття про мислення. Види, форми, операції мислення. Уява як процес перетворення уявлень.	2
Тема 3. Емоційно-вольові процеси. Поняття про емоції та почуття. Значення емоцій та почуттів в житті людини. Поняття про волю. Вольова регуляція поведінки людини. Вольові якості особистості. Увага як психічний феномен. Значення уваги в житті людини. Основні властивості уваги.	2
Тема 4. Особистість. Поняття про особистість. Взаємозв'язок між поняттями «індивід», «особистість», «індивідуальність». Структура особистості. Фактори формування особистості. Поняття про самосвідомість. Образ «Я» – центральний компонент самосвідомості. Рефлексія як механізм самоусвідомлення та самоаналізу. Самооцінка, її види та механізми формування. Поняття про рівень домагань. Ціннісно-мотиваційна сфера особистості.	4
Тема 5. Індивідуальні властивості особистості. Темперамент. Фізіологічні основи темпераменту. Типи темпераментів. Головні властивості темпераменту. Характер. Структура характеру. Формування характеру. Взаємозв'язок характеру і темпераменту. Поняття про здібності. Види здібностей. Рівні розвитку здібностей. Умови розвитку здібностей у дітей.	2
Тема 6. Спілкування. Структура, зміст та форми спілкування. Спілкування як взаємодія. Спілкування як обмін інформацією. Особливості вербального та невербального спілкування. Особливості спілкування в групах і	2

колективах. Лідерство і керівництво. Соціально-психологічний клімат у колективі. Поняття конфлікту як складного соціального явища. Стратегії вирішення конфліктів.	
Всього	14

6.2. Практичні заняття

Тема практичного заняття	К-ть годин
Тема 1. Вступ до психології	2
Тема 2. Пізнавальні процеси	2
Тема 3. Емоційно-вольові процеси	2
Тема 4. Особистість	4
Тема 5. Індивідуальні властивості особистості	2
Тема 6. Спілкування	2
Всього	14

6.3. Самостійна робота

Зміст	К-ть годин
Добір і самостійне опрацювання літератури за темою заняття.	20
<i>Дослідницькі завдання:</i> Добір літератури і підготовка доповіді за вибором здобувачів освіти.	20
<i>Практичні завдання:</i> виконання психодіагностичних методик з написанням короткого звіту.	22
Всього	62

Примітка: У розрахунку годин на виконання самостійної роботи передбачено час на виконання ІНДЗ (*4 год.).

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Для активізації процесу навчання студентів в ході вивчення дисципліни застосовуються такі навчальні технології та засоби:

- *на лекціях* чітко та зрозуміло структурується матеріал; зосереджується увага студентів на проблемних питаннях; наводяться конкретні приклади практичного застосування отриманих знань; звертаються до зарубіжного досвіду вирішення окремих проблем; заохочуються студенти до критичного сприймання нового матеріалу замість пасивного конспектування; використовуються наочні матеріали, схеми, таблиці, моделі, графіки; використовуються технічні засоби навчання: мультимедійний проектор, слайди тощо;

- *на семінарських* заняттях запроваджуються різні навчальні технології: семінар-розгорнута бесіда, обговорення проблем, дискусії; семінар вирішення ситуаційних вправ; семінар-розв'язання проблемних питань; мозковий штурм; кейс-методи; презентації; аналіз конкретної ситуації; робота в малих групах; письмовий контроль знань; індивідуальне та групове опитування. Обов'язковими елементами активізації навчальної роботи студентів є контроль

відвідування студентами занять, заохочення навчальної активності, справедлива диференціація оцінок.

В умовах змішаної та дистанційної моделей навчання, коли взаємодія з викладачем відбувається за допомогою застосунків Zoom чи Google Meet для відеоконференцій, освітньої платформи Moodle BNAU для виконання самостійних дослідницьких і підсумкових тестових завдань, файлообмінних соціальних мереж Telegram, Viber, інтерактивна складова навчання здобувачів вищої освіти доповнюється іншими застосунками для зворотного зв'язку: google-форми для опитувань, Google Classroom тощо.

8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль з навчальної дисципліни включає *поточне, тематичне оцінювання* (з тем, визначених для аудиторного обговорення і самостійного опрацювання) та модульний контроль.

Поточний і тематичний контроль передбачає оцінювання:

- результатів аналізу навчально-методичних і довідкових матеріалів;
- участі в дискусії під час лекційних занять;
- підготовки виступу до занять із презентацією (чи без);
- підготовки індивідуальних завдань за вибором здобувачів вищої освіти.

Модульний контроль проводиться у тестовій комбінованій формі (комп'ютерне чи на паперових носіях) та виконання проєктного/творчого завдання (усно/письмово). Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється після кожного контрольного заходу.

По завершенню 1-го семестру – залік.

9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Бали за лекційне заняття враховують такі показники: активність участі здобувачів у дискусії, самостійна підготовка виступу-презентації, опрацювання додаткового матеріалу з теми.

Бали на практичному занятті здобувачі вищої освіти отримують за виконані практичні завдання, опрацювання джерел, командні проєкти, презентації, активність під час дискусій і виконання практичних завдань.

Бали за самостійну роботу враховують: виконання дослідницьких і творчих завдань індивідуально й колективно, результативну практичну роботу в групі, опрацювання навчально-методичних і довідкових джерел, презентації, активність самостійної пошукової роботи.

Під час модульного контролю передбачені комплексні засоби оцінювання (усно й письмово, під час виконання тестових завдань, дослідницьких і творчих тощо), у тому числі комп'ютерно орієнтовані.

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за чотирирівневою критеріальною шкалою – «2», «3», «4», «5».

Критерії оцінювання результатів навчання за 4-рівневою шкалою

Показники, бал	Критерії оцінювання
«Відмінно», 5	Завдання виконано у повній мірі. Здобувач вищої освіти демонструє вміння аналізувати і оцінювати психолого-педагогічне і методичне явище, процеси, при цьому застосовує методи індукції та дедукції, узагальнення у ході аналізу конкретних ситуацій, вміє робити самостійні висновки, інтерпретувати й критично осмислювати, обґрунтувати свої твердження.
«Добре», 4	Завдання у цілому виконано на 75 % обсягу, проте є певні недоліки у виконанні роботи – ознаки неповноти, недостатньої аналітичності та критичності, фактичні помилки, недостатність розуміння опрацьованого матеріалу. Здобувач вищої освіти здебільшого виявляє навички аналізувати і оцінювати явища, робити самостійні висновки.
«Задовільно», 3	Завдань виконано частково, не більше ніж на 60 %. Подаються розрізнені факти, називаються психолого-педагогічні та методичні явища, однак слабо виявлено при цьому здатність аналізувати й інтерпретувати опрацьований матеріал. Здобувач вищої освіти не повною мірою орієнтується у виявлених фактах, недостатньо обґрунтовує твердження та висновки.
«Незадовільно», 2	Здобувач вищої освіти не виконав 60 % завдання. Порушено факти, виявлено невміння аналізувати дидактико-методичні явища, факти, події, нездатність робити самостійні висновки та їх обґрунтувати.

Підсумковий бал з навчальної дисципліни обчислюється як середнє арифметичне значення (САЗ) всіх отриманих балів і переводиться у 100-бальну шкалу за формулою:

$$БПК = \frac{САЗ \times \max ПК}{5},$$

де *БПК* – бали з поточного контролю; *САЗ* – середнє арифметичне значення усіх отриманих здобувачем балів (з точністю до 0,01); *max ПК* – максимально можлива кількість балів з поточного контролю. Відсутність на занятті без його опрацювання у формулі береться за «0».

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C		
64–74	D	Задовільно	
60–63	E		

35–59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання
1–34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням

**Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти
за підсумкового контролю «залік»**

Види робіт	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	Захист ІНДЗ	Іспит	Загальний бал
Максимальний бал	10	20	10	20	10	30	100

11. ПЕРЕЛІК НАОЧНО-ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни використовується система інформаційних ресурсів: дидактичні, програмні, мережа Інтернет, бібліографічні, бібліотечні. Серед них інтернет-ресурси, періодичні видання, наукові праці професорсько-викладацького складу, тези та матеріали наукових конференцій.

Засоби унаочнення та взаємодії:

1. Мультимедійні презентації у програмах Microsoft Office Power Point, Canva.
2. Відеоматеріали з каналу Youtube та публічні відеолекції в записі.
3. Роздавальні матеріали – табличні й схематичні основи, інфографіка тощо.
4. Засоби зворотного зв'язку – інтерактивна дошка Padlet, сайт для інтерактивних презентацій і голосування Mentimeter.
5. В умовах дистанційного навчання – застосунки платформи для відеоконференцій Zoom, Google Meet, освітня платформа BNAU MOODLE, Google Classroom.

Необхідне матеріально-технічне забезпечення:

- аудиторного навчання: дошка аудиторна, мебльоване навчальне приміщення, комп'ютерне обладнання (ПК/ноутбук + мультимедійний проєктор), Wi-Fi.
- дистанційного: мережа Інтернет, електронні пристрої, у т.ч. персональні.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базова література

- 1.Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 388 с.
- 2.Загальна психологія. Скрипченко О.В., Долинська Л.В., Огороднійчук З.В. та ін. Підручник. К.: Каравела, 2019. 464 с.
3. Ільїна Н. М., Мисник С. О. Загальна психологія: теорія та практикум: навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2017. 352 с.
4. Колобич О. П. Загальна психологія. Навчально-методичний посібник. Львів, 2018. 172 с.
- 5.Максименко С. Д. Загальна психологія : навч. посібник. К.: Центр учбов. літ., 2018. 272 с.
6. Москалець В. П. Загальна психологія : підручник. Київ: Ліра–К., 2020. 564 с.
- 7.Савчин М. Загальна психологія: підручник. 2-ге вид. доповн. К.: ВЦ «Академія», 2018. 344с.
8. Сергеєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Загальна психологія. Навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 296 с.

Додаткова література

- 1.Байстер М., Лоберг К. Сила забування. пер. з англ. О. Гордієнко. Харків : «Ранок»: «Фабула», 2019. 400 с.
- 2.Гірняк А. Психологічна діагностика міжособистісної взаємодії засобами соціометричного опитування. *Психологія і суспільство*.2019.№ 3-4. С.138-147.
- 3.Москалець В. П. Психологія особистості : навч. посіб. К.: Центр учбов. літ., 2018. 262 с.
- 4.Приходько Ю. О., Юрченко В. І. Психологічний словник-довідник: Навч. посіб., 4-те вид., випр. і доп. Київ: Каравела, 2020. 418 с.
- 5.Чумак О. О. Емоційно-вольові процеси (з елементами лабораторного практикуму): Навчальний посібник для організації навчальної роботи з курсу для студентів, що навчаються за кваліфікаційними рівнями «бакалавр», «спеціаліст» психологічних та непсихологічних спеціальностей. Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Старобільськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2019. 75 с.